

ЕКСТЕР'ЄРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ СТАДА УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ НА ПОЛТАВЩИНІ

З.Г.Троценко

Полтавський інститут АПВ ім. М.І. Вавілова

П.Г.Сокирко

Полтавського інституту АПВ ім. М.І. Вавілова

На фоні розробленої співробітниками відділу тваринництва сучасної енергозберігаючої технології виробництва молока, котра відповідає нашим природно-економічним умовам, на племзаводі "Степне" створено високопродуктивне стадо української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби.

українська чорно-ряба порода, створення стада, критерії добору, стандарти показників

Однією з провідних галузей тваринництва є скотарство, яке забезпечує більше половини вартості її валової продукції, та рівномірне надходження коштів протягом року, а також сприяє підвищенню родючості ґрунтів [1].

У порівнянні з 1990 роком споживання молока й молочних продуктів з розрахунку на душу населення за останні роки скоротилося на 44 %.

Різке скорочення поголів'я корів через невідповідність цін на промислову і сільськогосподарську продукцію зробило останню мало привабливою для виробників і підприємців [1].

Селекційна робота в Україні проводилась і проводиться за принципом „відкритої” системи з постійним залученням генофонду як поліпшуючої породи, так і лідерів кінцевої структури.

На порядок денний поставлено проблему розробки нової теорії селекції у скотарстві у зв'язку з питанням покращення стану племінного і товарного поголів'я.

Головними концепціями цієї теорії та деякими основними практичними засобами її реалізації були визначені такі:

- теоретичне обґрунтування та впровадження у практику діяльності племзаводів і племпідприємств біозоотехнічної системної одиниці „синтетична популяція”;

- усвідомлення того факту, що вирішальний вплив на певний масив худоби справляє не просто порода, а конкретні заводські стада, лінії та родини;

- періодична розробка за відповідними раціонами моделей бажаного типу худоби як мети селекції;

- визначення того, що у „синтетичній популяції” важливим діючим фактором поряд зі штучним є природний добір;

- прийняття єдиних стандартів росту ремонтного молодняку для племінних і товарних господарств.

Тварини української чорно-рябої молочної породи мають задовільні відтворювальні здатності. При створенні належних умов корови лактують протягом шести і більше лактацій на достатньо високому рівні продуктивності [2].

На сучасному етапі селекційно-племінна робота з українською чорно-рябою молочною породою спрямована на подальше підвищення молочної продуктивності, консолідацію за типом та основними господарсько-корисними ознаками [5].

Худоба української чорно-рябої молочної породи посідає перше місце в Україні. Так, середня продуктивність 6176 корів-первісток у базових господарствах становить 5558 кг молока і вмістом жиру 3,86 %, за третю і старше лактації відповідно 5252 кг та 6620 кг, і жирністю 3,86 %. Загальна чисельність поголів'я становить 2220 тис. голів, у тому числі корів 1731 тис. голів.

Корови цієї породи мають добрі форму і технологічність вим'я, екстер'єр, властиві молочному типу худоби. У кращих господарствах, жива маса корів сягає 600 кг і більше, висота в холці повновікових корів - 134-137 см, довжина тулуба - 158-160 см [6].

Чорно-ряба худоба розповсюджена в усіх зонах і областях України, проте найчисельніше поголів'я зосереджене в зонах Лісостепу і Полісся. Про це свідчить наявність племінних господарств і маточного поголів'я в областях цих зон. Майже четверта частина племінних заводів (15 із 64) знаходиться в Київській області. У зоні Лісостепу налічується 38 племзаводів (59,4 %), Полісся – 18 (28,1 %), Степу – 8 (12,5 %).

Актуальними нині лишається тезис відомого вченого-селекціонера Ф.Ф.Ейснера, який вважав, що найбільш ефективними методами селекції є добір за власною продуктивністю, типом та якістю потомства тих тварин, котрі у конкретних умовах оплачують корми найбільшим виходом продукції за тривалого збереження продуктивності та здоров'я.

Метою досліджень було створення високопродуктивного стада великої рогатої худоби української чорно-рябої молочної породи, яке б відповідало своїми продуктивними даними та формами екстер'єру бажаному типу.

Результати досліджень. Більше двадцяти років співробітники відділу тваринництва у творчому співробітництві з головними спеціалістами державного підприємства дослідного господарства „Степне” працюють над створенням високопродуктивного молочного стада великої рогатої худоби української чорно-рябої молочної породи.

Своїм високим генетичним потенціалом стада та машинною технологією виробництва молока племзавод „Степне” добре відомий в Україні. Він вигідно відрізняється від інших аналогічних господарств оригінальністю ведення селекційно-племінної роботи та її наслідками на фоні сучасних методів організації праці.

Для створення стада було проведено роботу у трьох напрямках: збільшення поголів'я корів бажаного типу, створення селекційної групи та оцінка корів-первісток за власною продуктивністю.

Першим напрямом, згідно зі схемою, було розроблення стандарту та показників, які є критерієм добору корів бажаного типу :

- масть – чорно-ряба;
- форма тулуба – чітко виражений молочний трикутник;
- форма вим'я – ванно- або чашоподібна;
- форма дійок – циліндрична або конічна;
- жива маса – 500-600 кг;
- висота в холці – 133-135 см;
- коса довжина тулуба – 155-157 см;
- надій за 305 днів лактації – 6000 кг і більше;
- вміст жиру в молоці – 3,7 % ;
- міжотельний період – 365 днів;
- інтенсивність молоковіддачі – 1,8-2,2 кг/хв.

Це тварини міцної конституції, заводської кондиції, з рівною спиною, правильною поставою кінцівок та великою площею прикріплення вим'я до черева.

Селекційний процес у племзаводі “Степне” з визначення та розширення контингенту корів бажаного типу з року в рік посилювався, і же у 2004 році розмір стада становив 54 голови, що у порівнянні з 2001 роком це на 14 голів більше. Середня молочна продуктивність корів була на рівні 6418 кг, або на 1036 кг більше проти 2001 року. Вміст жиру і білка в молоці відповідно становили 3,71 % та 3,22 %, що відповідає оптимальним вимогам при доборі корів української чорно-рябої молочної породи.

Щорічно визначають корів-рекордисток племзаводу „Степне”. У 2004 році найвищу молочну продуктивність мала корова Чітка 1302 по третій закінченій лактації, за яку одержано 7689 кг молока з жирністю 4,0 %, вмістом білка 3,3 %, виходом молочного жиру 307,6 кг. У перерахунку на базову жирність (3,6 %) її надій відповідає 8543 кг молока.

Другим напрямом роботи було створення селекційної групи високопродуктивних корів, як основи майбутнього бажаного типу. Від цих корів проводять відбір телиць, яких вирощують на підвищеному рівні годівлі та використовують для ремонту власного стада.

Згідно з методикою досліджень для корів-матерів майбутніх тварин, у зв'язку з їх відбором у селекційну групу, були поставлені наступні вимоги:

- надій за 305 днів лактації 5000-6000 кг;
- вміст жиру в молоці 3,8-3,9 %;
- вміст білка в молоці 3,2-3,3 %;
- жива маса 500-600 кг;
- висота в холці 130-138 см;
- коса довжина тулуба – 155-160 см;
- форма вим'я – ванноподібне;
- форма дійок – циліндричні;
- інтенсивність молоковіддачі – 1,8-2,20 кг/хв;
- затрати корму на 1 кг молока – 1,0-1,2 корм.од;
- сервіс – період – 60 днів;
- міжотельний період – 365 днів;
- вихід телят на 100 корів – 90-100 голів;
- вік першого осіменіння – 16-18 міс.;
- жива маса телиць при осіменінні – 380-400 кг;

Ця група за своїми екстер'єрно-продуктивними характеристиками наближається до бажаного типу корів. У 2003 році вона налічувала 146 корів з фактичною продуктивністю, відтворювальними якостями та екстер'єром відповідно до вимог. Їх середня молочна продуктивність становила 5577 кг молока, жирністю 3,71 %.

Згідно зі схемою третього напрямку створення високопродуктивного стада щорічно відбирають 100 нетелей на 5-6 місяці тільності, за якими ведуть спостереження протягом 60 днів до отелення та привчання до процесу доїння. Після отелення проводиться контрольне доїння та визначається придатність до постановки в контрольний селекційний корівник. Критерієм придатності є середньодобовий удій не менше 18 кг.

Однією з кращих корів-первісток у 2004 році була Фібія 2018 з продуктивністю 6659 кг молока, жирністю 3,8 %, вмістом білка 3,2 %.

Інтенсивність молоковіддачі відповідає вимогам до тварин української чорно-рябої молочної породи і становить 1,90 кг/хв.

Висновок. Порівнюючи показники, що характеризують стадо племзаводу “Степне”, з іншими, ми переконались, що за будовою тіла, надоями та технологічністю воно є одним із кращих стад в Україні і затверджене Мінагропромом України як Східна популяція нової української чорно-рябої молочної породи [4]. У нині співробітники відділу продовжують наукову роботу з удосконалення високопродуктивного стада великої рогатої худоби української чорно-рябої молочної породи на основі покращення продуктивного потенціалу тварин з використанням індивідуальної селекції за допомогою комп’ютерної техніки і досягнень суміжних наук – генетики, фізіології та біотехнології.

Бібліографічний список

1. Бакай С.С., Пантелеймоненко А.О. Основи теорії і практики сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів //Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2002. – № 2-3. – С. 106-110.
2. Вінничук Д.Т. Генетичний потенціал продуктивності тварин: Зб. наук. праць „Проблеми розвитку тваринництва”. – К.: Аграрна наука, 2000.- С. 40-42.
3. Концепція розвитку молочного скотарства на Буковині на 2003-2010 роки /Дроник Г.В., Ячник Р.В., Драб В.С., Коц О.В. // Система ведення сільського господарства Чернівецької області. – Чернівці: Місто, 2003.- С. 427-432.
4. Практична результативність новітніх теорій та методології селекції /Зубець М.В., Буркат В.П., Єфименко М.Я. та ін. // Вісник аграрної науки. – 2000. – № 12. – С. 73-77.
5. Теоретичні засади сучасної концепції породи і породоутворення та практична їх реалізація у молочному скотарстві України / Зубець М.В., Буркат В.П., Єфименко М.Я. та ін.: Зб. наук. праць „Проблеми розвитку тваринництва.” – К.: Аграрна наука, 2000. – С. 26-32.
6. Програма селекції української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003-2012 роки/ Мельник Ю.Ф., Микитюк Д.М., Пищалка В.А. та ін. - К.:, 2003. – 83 с .

ЭКСТЕРЬЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ПРОДУКТИВНОСТЬ СТАДА УКРАИНСКОЙ ЧЕРНО-ПЕСТРОЙ МОЛОЧНОЙ ПОРОДЫ НА ПОЛТАВЩИНЕ

З.Г.Троценко, П.Г.Сокирко, Полтавский институт АПВ им. М.И.Вавилова

На фоне разработанной сотрудниками отдела животноводства современной энергосберегательной технологии производства молока, которая отвечает нашим природно-климатическим условиям на племзаводе «Степное» создано высокопродуктивное стадо Украинской черно-пестрой молочной породы крупного рогатого скота.

SELECTION PARAMETERS & PRODUCTION PERFORMANCE OF THE NATIVE DAIRY BREED COWS IN POLTAVA REGION.

Trotzenko Z., Sokirko P., Poltava institute of agricultural production.

On the phone of the worked out by colleagues of the department of cattle-farming of modern energy-saving technology of milk production, which corresponds to our natural-economic conditions, highly-productive heard of the Ukrainian black-spotted milky breed of the cattle is led out on the pedigree stock-breeding plant in Stepne.